

DOI: 10.25140/2411-5215-2022-1(29)-31-38

УДК 338-044.992(477)+339.9(4-6СС):327.5(470)

JEL Classification: F15

Віктор Шинкар

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин
ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Ужгород, Україна)

E-mail: viktor.shynkar@uzhnu.edu.ua. **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0003-3065-0971>

ResearcherID: [CAJ-1620-2022](https://orcid.org/0000-0003-3065-0971)

Світлана Рошко

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин
ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Ужгород, Україна)

E-mail: svitlana.roshko@uzhnu.edu.ua. **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0002-7065-0784>

ResearcherID: [F-6414-2019](https://orcid.org/0000-0002-7065-0784)

ЕКОНОМІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ

У статті аналізуються сучасні трансформаційні економічні проблеми розвитку нашої країни в умовах воєнної агресії Росії. Основним вектором подальшого розвитку Україна вибрала інтеграцію з Європейським Союзом. Такий вибір закріплений у Конституції. У статті розглянуто основні напрями трансформації української економіки під час війни і після її завершення. Проаналізовано позитивні реформи в національній економіці для можливості інтеграції у структуру ЄС. Особлива увага звернута на необхідність і можливість надання Україні статусу кандидата в Європейський Союз. У статті виокремлені певні економіко-правові фактори, які стимулюють або стримують потенціал майбутньої угоди щодо вступу України до ЄС. Усі завдання економічної трансформації України повинна вирішувати в умовах нестійкого розвитку національної економіки, зумовленого російсько-українською війною.

Ключові слова: Європейський Союз; митні тарифи; інтеграція; воєнна агресія; митні тарифи; ліберальна ідеологія; конкуренція; держава-кандидат для вступу до ЄС; Угода про асоціацію між Україною та ЄС.

Табл.: 1. Бібл.: 16.

Постановка проблеми. Трансформація України передбачає реалізацію відповідних важливих реформ. Відповідаючи на запитання, чи можлива ситуація, у якій Україні членство в ЄС буде надано ще до проведення всіх необхідних реформ, Президент Європейської ради Шарль Мішель зазначив, що «цілком очевидно, що це процес, заснований на реформах, тому що питання про членство пов'язане із загальним підходом до фундаментальних елементів верховенства права, незалежного правосуддя, боротьбою з корупцією, єдиним ринком, економічними реформами» [1]. Тобто високопосадовець Євросоюзу підтвердив, що кожна країна, яка претендує на членство в ЄС, повинна здійснити політичні й економічні реформи. Для України основні з них такі:

1. Капіталістична ринкова система передбачає захист прав приватної власності, що можливо в умовах наявності відповідних законодавчих інституцій, зокрема, реформованої судової системи. У питанні захисту прав власності в Україні є багато невирішених проблем.

2. У ринковій системі важливим є принцип свободи підприємництва. Реалізація цього принципу є надзвичайно актуальною для України з погляду вирішення проблем корумпованості нашого суспільства. Основним джерелом корупції вважається надлишкове державне регулювання. Зменшення регулювання зменшує корупцію. Реалізація цього принципу вимагає значних змін у законодавчій системі України.

3. В Україні більшість ринків монополізовані. А там, де немає конкуренції, генеруються проблеми, пов'язані з неефективним використанням ресурсів. В Україні необхідно створити умови для реалізації конкурентного середовища.

4. Одним з основних елементів ринкової моделі економіки є система ціноутворення. Така економіка не передбачає активного державного втручання в конкурентні ринки. В Україні є проблеми з реалізацією цього важливого принципу.

Перспективи подальшого реформування України в умовах російської агресії та багатьох невирішених проблем ставлять перед нашою країною надзвичайно складні завдання, які без зовнішньої допомоги практично вирішити неможливо. У плані перспектив європейської інтеграції України необхідні швидкі кроки в напрямку поглибленого порівняльного аналізу законодавчо-правових, економічних, соціальних та інших вимірів нашої країни з партнерами ЄС, а також оцінки їх відповідності євроінтеграційним принципам. Об'єктивний аналіз відповідності є однаково актуальним як для України, так і для Європейського Союзу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Російська агресія проти України поставила перед нашою країною надзвичайно складні, глобальні проблеми щодо європейської трансформації суспільства. Окремі її аспекти аналізували Самаєва Юлія: скільки грошей не вистачає Україні в умовах війни проти Росії та де їх взяти [2], Андрійчук О. М., Андрійчук В. Г.: нова філософія регулювання конкуренції в ЄС [3], Плотніков О. В.: оптимізація ролі держави в умовах України [4] та ін.

Виділення недосліджених частин загальної потреби. Проте в більшості наукових публікацій переважно розглянуто окремі аспекти впливу російської агресії на стан галузей української економіки. Водночас питання комплексного проведення політекономічних трансформацій в умовах прискореного вступу України до ЄС вивчені недостатньо.

Мета статті. Метою дослідження є аналіз і розробка рекомендацій щодо проведення політичних та економічних реформ в Україні в умовах воєнної агресії Росії. Окремого аналізу заслуговує питання вступу України до ЄС і його першого етапу – статусу кандидата.

Виклад основного матеріалу. Позитивна динаміка, яка мала місце в розвитку економіки України в попередні роки, змінилася на негативний тренд. 2020 рік характеризувався кризовими явищами у світовій економіці, на що вплинула коронавірусна хвороба COVID-19. Відбулись зміни векторів економічного розвитку. Зокрема, були скорочені цілі сектори економіки – транзитні перевезення, туризм, малий бізнес тощо. У 2021 році мала місце позитивна динаміка розвитку світової економіки. Прогнозні макроекономічні оцінки 2022 року також були позитивними. В Україні на основі показників Укрстату, НБУ і прогнозних оцінок Ukrainian Institute for the Future розроблені три сценарії розвитку економіки у 2022 році (див. табл.).

Таблиця

*Основні макроекономічні показники України 2021-2022 року
(за трьома сценаріями розвитку)*

Показник	2021	2022 песимістичний	2022 базовий	2022 оптимістичний
Ймовірність реалізації сценарію, %	-	15	65	20
Зміна реального ВВП, %	+ 2,0	- 0,4	+ 1,7	+ 3,6
ІСЦ (грудень до грудня), %	10	15	9,5	7,0
Номинальний ВВП, млрд дол.	194	188	219	227
Середньомісячна зарплата, грн	13 800	15 000	15 800	15 800
Інвестиції (валове нагромадження), у % ВВП	9	4	12	13
Сальдо торгового балансу, млрд дол.	-1,7	-2,2	-7,9	-14,3
Міжнародні резерви НБУ, млрд дол. (наприкінці року)	31,8	25,8	29,0	32,0

Джерело: [5].

Побіжний аналіз таблиці свідчить, що динаміка основних макроекономічних показників України у 2021 році мала позитивний тренд. Такий самий тренд прогнозувався і у 2022 році. Однак воєнна агресія Росії повністю змінила макроекономічну ситуацію. Кожен місяць війни обходиться Україні у 10 млрд дол. За даними Міністерства фінансів України, щомісячний дефіцит державного бюджету зріс у 2,7 млрд дол. у березні до

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

5 млрд дол. у квітні 2022 року. У результаті у 2021 році дефіцит держбюджету за перші чотири місяці року становив 27,2 млрд грн, у 2022 році за той самий період – 146,6 млрд грн. Загалом, за оцінками джерел газети «Дзеркало тижня», потреба України у фінансуванні держбюджету 2022 року становить близько 60 млрд дол. [2]. Отже, в умовах війни необхідно формувати нову макроекономічну модель розвитку країни.

Передусім ті позитивні реформи, які були розпочаті в попередні роки, необхідно продовжувати. У липні 2021 року в Україні запрацював ринок землі, тобто селянським господарствам було надано право володіння. Зняття мораторію на продаж землі позитивно вплине на АПК і економіку України загалом:

- 1) динаміка вартості українських земель буде мати позитивний тренд;
- 2) існує можливість через іпотечне кредитування залучити в аграрний сектор значні матеріальні та грошові кошти;
- 3) буде вирішена проблема міграції орендарів, які прагнуть миттєвої вигоди, адже земля в умовах мораторію не їхня власність;
- 4) можливість продажу землі покращить матеріальне становище людей похилого віку, які володіють земельними сертифікатами.

У теперішній час, під час війни, ринок земельних аукціонів продовжує свою роботу. У системі Prozorro (Продажі) оголошено понад 5 тисяч онлайн-аукціонів із продажу та оренди землі. Загальна вартість усіх лотів – 1,4 млрд грн. Станом на 28 квітня 2022 року в системі повністю завершено майже 1700 земельних аукціонів. Середній показник конкурентності на торгах – 3,4 учасника. До п'ятірки лідерів за стартовою вартістю земель входять Львівська, Київська, Закарпатська, Одеська, Волинська області [6].

Повномасштабна російська воєнна агресія проти України надала нашій країні додаткові можливості для інтеграції у структури ЄС. Україна 16 березня 2022 року стала членом «енергетичного Євросоюзу», тобто приєдналася до європейської енергетичної системи ENTSO-E. З цього моменту перетікання електроенергії між Україною, з одного боку, та Білоруссю і РФ, з іншого боку, стали неможливі. З кінця березня Україна відновила експорт електроенергії в ЄС [7].

28 лютого 2022 року Україна подала заявку на членство в ЄС. 23 червня 2022 року наша країна отримала статус кандидата на членство в Євросоюзі. Як це може вплинути на розвиток України:

1. Поштовх до реформ. Процес переговорів Євросоюзу з країною-кандидатом передбачає приведення законодавства країни-претендента до критеріїв ЄС, що вимагає великої роботи зі створення нових інституцій (правових, освітніх, медичних, екологічних тощо). Такий рух неможливий без проведення трансформацій у суспільстві шляхом реформ. Задекларована мета у вигляді членства стане ефективним інструментом контролю влади з боку суспільства у проведенні необхідних змін.

2. Економічні переваги. Отримання статусу кандидата на членство в Євросоюзі стосується значною мірою економіки. Приєднання країни-кандидата передбачає доступ до фінансових ресурсів ЄС через відповідні інструменти. Це відбувається з метою кращої підготовки до членства. Досвід інших європейських країн-кандидатів свідчить, що притік інвестицій збільшується в передвступний період і це призводить до зростання ВВП. Унікальність становища України полягає в тому, що заявка для вступу в ЄС була подана в умовах війни. З огляду на це, не можна розраховувати на значний притік інвестицій у нашу країну. Для інвестора велику вагу має безпекова ситуація. Водночас для України відкриваються можливості з реанімації зруйнованої під час війни соціальної і виробничої інфраструктури. З цього погляду можна говорити про збільшення інвестування в нашу економіку. Крім того, Україна на правах кандидата на членство в ЄС може розраховувати на гранти та пільгові кредити з боку Євросоюзу. З 2014 року ЄС надав нашій країні 17 млрд євро допомоги для проведення економічних реформ [8].

«Відбудувати Україну» (Rebuild Ukraine) – це нова назва програми по відбудові України після завершення війни з Росією. Цей документ був оприлюднений Єврокомісією 18 травня 2022 року. Програма передбачає використання великих коштів на відновлення української економіки. Структура фінансової допомоги включає такі інструменти, як гранти, позики та інвестиції, які будуть надані Європейським Союзом, його партнерами з G 7 та G 20, іншими країнами та міжнародними організаціями. Крім цього, країни-донори українського протистояння з РФ пропонують частину витрат фінансової допомоги Україні спрямовувати із заморожених російських та білоруських активів. Зрозуміло, що оцінити розмір фінансових і матеріальних коштів, необхідних для відбудови нашої країни, досить важко. До того ж воєнна агресія Росії ще триває. Однак Єврокомісія пропонує створення Україною плану щодо відновлення економіки нашої країни. Причому затверджувати його буде спеціальний орган – Платформа з відновлення України. Цей орган буде координуватиме джерела фінансування і їх використання, а також хід реалізації плану. У проєкті Єврокомісії також зазначено основні політекономічні проблеми реформування нашої країни. Йдеться про здійснення політичних і економічних реформ, які ми виокремили на початку статті: захист прав приватної власності, свобода підприємництва і боротьба з корупцією, зменшення монополізації економіки, створення привабливих умов для інвестування тощо. Зокрема, Єврокомісія звернула увагу на узгодження кліматичних, екологічних і цифрових стандартів України з європейськими [9].

Враховуючи критичний стан української економіки, 27 квітня 2022 року Європейська комісія запропонувала скасувати всі торговельні обмеження для українських товаровиробників. Йдеться про квоти, мита й антидемпінгові заходи, запроваджені на українську металургію. Це рішення є суттєвою допомогою в подоланні кризових явищ в економіці нашої країни. За даними Держстату, у 2021 році експорт українських товарів та послуг до Євросоюзу становив 26,8 млрд дол., обсяг імпорту – 28,9 млрд дол. За останні шість років обсяги експорту збільшилися більше ніж удвічі, імпорту – на 88 % [10].

Україна стабільно входить до п'ятірки провідних світових експортерів зернових і зернобобових, на початку минулого 2021 року посіла друге місце за цим показником. За прогнозними оцінками у 2021-2022 маркетинговому році загальний валовий збір зернових становитиме 83,8 млн тонн, з них 32,1 млн тонн пшениці, 40 млн тонн кукурудзи тощо. Однак урожай зернових в Україні внаслідок російської агресії у 2022 році буде на 20 % нижчим, ніж у 2021 році [11]. Блокада українських портів негативно вплинула на світовий ринок сільськогосподарської продукції. Зокрема, ці ринки недоотримали 7 млн тонн пшениці, 14 млн тонн зерна кукурудзи, 3 млн тонн соняшникової олії, а також інших культур. Створена Росією ситуація призвела до рекордного зростання цін на світовому ринку. Україна ініціювала створення Організації країн-експортерів зернових, щоб реагувати на непередбачені ризики на світових ринках [12].

Російська воєнна агресія спричинила масові міграційні процеси в Україні як внутрішнього, так і зовнішнього характеру. Наприклад, тільки до Польщі з початку війни виїхало приблизно 3 млн українців. З них 77 тис. влаштувалися на роботу [13]. Виїзд великої кількості людей, особливо працездатного віку, негативно впливає на розвиток країни. Одним з основних факторів впливу на міграційні процеси є попит і пропозиція на робочу силу. Якщо пропозиція робочої сили виявляється обмеженою в порівнянні з пропозицією інших факторів виробництва, то відбувається зростання заробітної плати. Така ситуація була характерною в економіці України в останні роки, коли рівень заробітної плати постійно підвищувався. В умовах війни, рівень економічної активності й відповідно створення нових робочих місць зменшується. Виходом із ситуації може бути вже згадувана реалізація платформи з відновлення України.

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Розв'язана Росією війна в Україні негативно вплинула на розвиток глобальної економіки. Аналіз Світовим банком міжнародної економічної кон'юнктури свідчить, що зростання цін на продукти харчування та енергоносії може тривати до кінця 2024 року через збої в торгівлі та виробництві. «Загалом, це найбільший товарний шок, який ми зазнали з 1970 років», – заявив віцепрезидент Світового банку Індерміт Гілл [14]. Війна може призвести до більш тривалої інфляції та затримки переходу до чистої енергії. Різке зростання цін на енергоносії і, як наслідок, вартість добрив може згенерувати нестачу продовольства та загальмувати прогрес у скороченні бідності. Аналіз МВФ розвитку міжнародної економіки свідчить, що війна в Україні може призвести до рецесії в уразливіших країнах. Голова МВФ Кристаліна Георгієва зазначила, що «2022 буде важким» і перспективи зростання для 143 держав-членів, на які припадає 80 % світового виробництва, будуть понижені [15].

Після початку війни у 2014 році та в результаті широкомасштабного вторгнення РФ у 2022 році в промисловий регіон Україна позбулась значної частини обсягів кліматично шкідливого виробництва, зробивши певний внесок у екологічне майбутнє Європи. У цих умовах відновлення економіки нашої країни повинно здійснюватися в напрямі побудови високотехнологічного й екологічно нейтрального виробництва, зокрема, за рахунок «кліматичних грошей». Крім того, враховуючи неоднаковий вплив воєнних дій по областях України, необхідно розвивати спеціальні економічні зони – індустріальні парки для швидкого й концентрованого розвитку пріоритетного виробництва на конкретних територіях (наприклад, у Маріуполі).

У багатьох європейських країнах, а також в Україні з'явилися пропозиції щодо прискореного вступу нашої країни до Євросоюзу за спеціальною процедурою. Україна, підписавши у 2014 році Угоду про асоціацію з ЄС, не отримала перспективи членства. Натомість країнам Західних Балкан такі перспективи були надані [16]. Однак перспектива отримання членства України в ЄС за спеціальною процедурою є досить проблемною. Річ у тім, що всі процедури в Євросоюзі формалізовані й передбачають низку етапів, які пройти потрібно обов'язково. Спеціальної прискореної процедури вступу в ЄС не передбачено.

Висновки та пропозиції. Україна в умовах російської воєнної агресії здійснює політекономічні трансформаційні реформи в напрямі вступу до Євросоюзу. Це допоможе нашій країні перемогти російського агресора й наблизитися до членства в Євросоюзі. Мета, напрями і цілі політекономічних реформ в Україні визначені. Необхідна швидка і комплексна їх реалізація. Рух у напрямі реформ робить нашу країну економічно більш ефективною і помітно більш сильною.

Важливим етапом вступу України до Євросоюзу є отримання статусу кандидата на членство. Це надасть нашій країні такі переваги:

1. Цей крок запустить офіційну процедуру вступу України до ЄС та проведення всеохопних реформ у всіх сферах.
2. Україна отримає доступ до фінансових інструментів ЄС, спрямованих на підтримку та розвиток країн-кандидатів, зокрема інструмент передвступної підтримки (ІРА).
3. Україна стане привабливим місцем для інвестицій та отримає доступ до кредитів та грантів із боку держав-членів ЄС.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в аналізі проблем, пов'язаних із реформуванням української економіки в напрямку вступу в ЄС, а також трансформації України в умовах воєнної агресії Росії.

Список використаних джерел

1. Глущенко О. Лідери ЄС розглянуть заяву України на членство, коли настане «кращий момент» [Електронний ресурс] / О. Глущенко. – Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/05/5/7344121/>.

2. Сомаєва Ю. Скільки грошей не вистачає Україні та де їх взяти [Електронний ресурс] / Ю. Сомаєва. – Режим доступу: <https://www.zn.ua/ukr/2022/04/05>.
3. Андрійчук О. М. Акт про цифрові рецепти: нова філософія регулювання конкуренції в ЄС / О. М. Андрійчук, В. Г. Андрійчук // *Економіка України*. – 2021. – № 8. – С. 26-37.
4. Плотніков О. В. Оптимізація ролі держави в умовах України / О. В. Плотніков // *Економіка України*. – 2021. – № 7. – С. 84-92.
5. Денисенко В. Прогноз / В. Денисенко, А. Амелін // UKRAINIAN INSTITUTE FOR THE FUTURE. – 2022. – С. 102-103.
6. Колдомасов І. Ринок землі працює під час війни: оголошено 5 тисяч аукціонів на понад мільярд [Електронний ресурс] / І. Колдомасов. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/04/30/686462>.
7. Гордійчук Д. Україна отримала офіційний статус в європейській енергосистемі [Електронний ресурс] / Д. Гордійчук. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/04/26/686270>.
8. Фахурдінова М. Фінансування та поштовх до реформ: що дасть Україні статус на членство в ЄС [Електронний ресурс] / М. Фахурдінова. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/05/11/7139235>.
9. Панченко Ю. Питання на сотні мільярдів: як ЄС планує відновити та модернізувати Україну [Електронний ресурс] / Ю. Панченко. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/05/19/7139698>.
10. Вінокуров Я. ЄС скасовує всі торговельні обмеження для України. Хто від цього може виграти [Електронний ресурс] / Я. Вінокуров. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/05/2/686503>.
11. Колюбакін В. Україна і надалі залишається житницею світу / В. Колюбакін // *Урядовий кур'єр*. – 2022. – № 31. – С. 1, 4.
12. Гордійчук Д. Україна пропонує G 7 створити організацію країн-експортерів зерна [Електронний ресурс] / Д. Гордійчук. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/03/14/687036>.
13. Мельник С. Роботу у Польщі знайшли 80 тисяч українських біженців [Електронний ресурс] / С. Мельник. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/04/27/686321>.
14. Колдомасов І. Світовий банк: у 2022 енергоресурси подорожчають на 5 %, а продукти харчування на 23 % [Електронний ресурс] / І. Колдомасов. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/04/26/686285>.
15. Калажур А. МВФ: Війна РФ проти України затьмарила перспективи глобальної економіки [Електронний ресурс] / А. Калажур. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/05/24/7348121>.
16. Булана О. Перевірка домашньої роботи: як прискорити членство України у ЄС [Електронний ресурс] / О. Булана, С. Дяченко. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2022/03/29/7136794>.

References

1. Hlushchenko, O. (2022). *Lidery YeS rozghlianut zaiavu Ukrainy na chlenstvo, koly nastane «krashchyi moment» [EU leaders will consider Ukraine's application for membership when the "best moment" comes]*. <https://www.pravda.com.ua/news/2022/05/5/7344121/>.
2. Somaieva, Yu. (2022). *Skilky hroshei ne vystachaie Ukraini ta de yikh vziaty [How much money Ukraine does not have enough money and where to get it]*. <https://www.zn.ua/ukr/2022/04/05>.
3. Andriichuk, O.M., Andriichuk, V.H. (2021). *Anne pro tsyfrovii retsepty: nova filosofiiia rehuliuвання konkurentssii v YeS [Anne on digital recipes: a new philosophy of competition regulation in the EU]*. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, (8), 26-37.
4. Plotnikov, O.V. (2021). *Optymizatsiia roli derzhavy v umovakh Ukrainy [Optimization of the role of the state in the conditions of Ukraine]*. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, (7), 84-92.
5. Denysenko, V., & Amelin, A. (2022). *2022. Prohnoz [Prognosis]*. UKRAINIAN INSTITUTE FOR THE FUTURE (pp. 102-103).

6. Koldomasov, I. (2022). *Rynok zemli pratsiuie pid chas viiny: oholosheno 5 tysiach auktsioniv na ponad milliard [Land market works during the war: 5 thousand auctions for more than a billion have been announced]*. <https://www.epravda.com.ua.news/2022/04/30/686462>.
7. Hordiichuk, D. (2022). *Ukraina otrymala ofitsiyni status v yevropeiskii enerhosystemi [Ukraine received official status in the European energy system]*. <https://www.epravda.com.ua.news/2022/04/26/686270>.
8. Fakhurdinova, M. (2022). *Finansuvannia ta poshtovkh do reform: shcho dast Ukraini status na chlenstvo v YeS [Financing and impetus for reforms: what will give Ukraine the status of EU membership] [Electronic recourse]*. <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/05/11/7139235>.
9. Panchenko, Yu. (2022). *Pytannia na sotni miliardiv: yak YeS planuie vidnovyty ta modernizuvaty Ukrainu [The question for hundreds of billions is how the EU plans to restore and modernize Ukraine]*. <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/05/19/7139698>.
10. Vinokurov, Ya. (2022). *YeS skasovuie vsi torhovelni obmezhenia dlia Ukrainy. Khto vid tsoho mozhe vyhraty [The EU cancels all trade restrictions for Ukraine. Who can win from this]*. <https://www.epravda.com.ua.news/2022/05/2/686503>.
11. Koliubakin, V. (2022). *Ukraina i nadali zalyschaietsia zhytnytseiu svitu [Ukraine will continue to be the granary of the world]*. *Uriadovyi kurier – Government courier*, (31), 1, 4.
12. Hordiichuk, D. (2022). *Ukraina proponuie G 7 stvoryty orhanizatsiiu krain-eksporteriv zerna [Ukraine proposes G 7 to create an organization of grain exporting countries]*. <https://www.epravda.com.ua.news/2022/03/14/687036>.
13. Melnyk, S. (2022). *Robotu u Polshchi znaishly 80 tysiach ukrainskykh bizhentsiv [Work in Poland found 80 thousand Ukrainian refugees]*. <https://www.epravda.com.ua.news/2022/04/27/686321>.
14. Koldomasov, I. (2022). *Svitovyi bank: u 2022 enerhoresursy podorozhchaiut na 5 %, a produkty kharchuvannia na 23 % [World Bank: in 2022, energy resources will rise by 5%, and food by 23%]*. <https://www.epravda.com.ua.news/2022/04/26/686285>.
15. Kalazhur, A. (2022). *MVF: Viina RF proty Ukrainy zatmaryla perspektyvy hlobalnoi ekonomiky [IMF: Russia's war against Ukraine has overshadowed the prospects of the global economy]*. <https://www.epravda.com.ua.news/2022/05/24/7348121>.
16. Bulana, O., & Diachenko, S. (2022). *Perevirka domashnoi roboty: yak pryskoryty chlenstvo Ukrainy u YeS [Checking homework: how to accelerate Ukraine's membership in the EU]*. <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2022/03/29/7136794>.

Отримано 20.03.2022

UDC 338-044.992(477)+339.9(4-6CC):327.5(470)

Victor Shynkar

PhD in Economics, Associate Professor of the International Relations Department
Uzhhorod National University (Uzhhorod, Ukraine)

E-mail: viktor.shynkar@uzhnu.edu.ua. **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0003-3065-0971>

ResearcherID: [CAJ-1620-2022](https://orcid.org/0000-0003-3065-0971)

Svitlana Roshko

PhD in Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of International Economic Relations
Uzhhorod National University (Uzhhorod, Ukraine)

E-mail: svitlana.roshko@uzhnu.edu.ua. **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0002-7065-0784>

ResearcherID: [F-6414-2019](https://orcid.org/0000-0002-7065-0784)

**ECONOMIC TRANSFORMATIONS OF UKRAINE
IN THE CONTEXT OF RUSSIA'S MILITARY AGGRESSION**

The relevance of the topic of scientific research is due to the need for an in-depth analysis of Ukraine's economic transformations in the context of Russia's military aggression for the possibility of accelerated integration into the EU structures.

The purpose of the scientific article is to develop theoretical, methodological provisions and practical recommendations for political economic transformations in Ukraine in the conditions of Russia's military aggression.

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

The article uses the method of a systematic approach in analyzing the main directions of transformation of the Ukrainian economy during the war and after its completion, as well as methods of analysis and comparison in the isolation of certain economic and legal factors that stimulate or restrain the potential of the EU-Ukraine Association Agreement.

The article highlights the main political and economic reforms that need to be implemented in Ukraine for the implementation of European integration. Particular attention is paid to the need and possibility of granting Ukraine the status of a candidate for the European Union. All ongoing political and economic reforms in Ukraine must be coordinated with the changes taking place in the EU. Deepening the market transformation of the Ukrainian economy requires the approval of the regulatory framework, the completion of the process of forming an effective market infrastructure in the country, and the training of personnel capable of working in the new conditions. It is also important in this regard to strengthen the institution of private property, protect national capital, stimulate entrepreneurship and small businesses.

The article analyzes the current political economic problems of the national economy in the conditions of Russian military aggression. The authors of the article consider the main directions of reforming the Ukrainian economy in the context of the implementation of the European integration course of Ukraine.

The article identifies certain economic and legal factors that stimulate or hinder the potential of a future agreement on Ukraine's accession to the EU. Ukraine must solve all the tasks of economic transformation in the conditions of unsustainable development of the national economy caused by the Russian-Ukrainian war.

Keywords: *the European Union; customs tariffs; integration; military aggression; customs tariffs; liberal ideology; competition; candidate state for the EU membership; Association Agreement between Ukraine and the EU.*

Table: 1. References: 16.